

Fraaie rokband in Huacahuasi.

DE RIJKDOM VAN PERU

Deel 6

Kleurrijke rokbanden

tekst en foto's **Lisette Verkerk**

De traditionele rok, kenmerkend onderdeel van de klederdracht van de vrouw in het Andesgebergte, is niet alleen een functioneel kledingstuk. Door de diverse weeftechnieken is het bovenal een kunstwerk waarmee de vrouw haar weefvaardigheden laat zien, en daarmee haar kwaliteiten als vrouw. De kleurrijke rokbanden zijn geïnspireerd op de landbouwterrassen in het Andesgebergte.

Geweven letters op rok in Patacancha.

Kettingdraden van schapenwol.

De basisrok is gemaakt van een open geweven schapenwollen stof. Aan de bovenkant wordt deze sterk geplooid aan een geweven band genaaid zodat het effect van een bolle buik ontstaat. De banden worden strak om de middel gewikkeld en doen dienst als riem. Door het aansnoeren van de taille, in combinatie met de vele meters stof, soms tot wel zes meter, komt de nadruk te liggen op de heupen. Brede heupen, een stevig achterwerk en een gewelfde bolle buik, alsof de vrouwen voortdurend zwanger zijn, stralen vruchtbaarheid uit. Dit is wat een man in het Andesgebergte in een vrouw zoekt. Kinderen zijn immers noodzakelijk om te overleven in het harde bestaan. Ze helpen bij de dagelijkse karweitjes in en om het huis en er wordt van hen verwacht de ouders later te verzorgen. Goede weefvaardigheden in combinatie met een vol, rond lichaam maken een vrouw tot een begeerlijke partner en vergroten haar huwelijkskansen.

Rokken over elkaar

De vrouwen dragen meerdere rokken over elkaar. De onderrokken zijn van katoen en hebben vaak een prachtige kanten rand. Daarnaast zijn er ook gebreide onderrokken te koop op de lokale markt. Daaroverheen wordt de *pollera* gedragen. Deze is gemaakt van een geweven schapenwollen stof, *bayeta*. Tegenwoordig is er ook industrieel geweven synthetische bayeta. De hooglandindianen beschikken de laatste jaren vaak over stromend water. Vanuit de overheid zijn er projecten om de leefomstandigheden te verbeteren; eenvoudige hurktoiletten en wasbakken van beton zijn daar een voorbeeld van. In veel bergdorpen zijn deze voorzieningen echter nog niet aangelegd en men is daar afhankelijk van het water uit de rivier of van een

Wevende vrouw in de regio Pisac.

Prachtige rok in Huacahuasi.

bergstroompje. Met de hand of dansend op blote voeten wassen de vrouwen de kleding in het ijskoude water.

Op de foto van de wassende vrouw in de rivier is te zien dat ze meerdere rokken draagt. Ze doet de was in haar onderrokken. Haar truien en vesten liggen in haar omslagdoek alvast voor te weken in het stromende water. Drie polleras liggen mooi uitgewaaierd te drogen op de stenen, de vierde rok is ze met de hand aan het wassen. In huis dragen de vrouwen oude kleding, maar zodra ze het huis verlaten kleden ze zich om. Over het oude verschoten exemplaar wordt de nieuwste pollera gedragen, waarvan de stof nog intens van kleur is en waarin nog geen brandgaatjes zitten van het spetterende houtvuur.

Isolerende functie

De vrouwen gaan mooi aangekleed naar de markt of bij hun buurvrouw op bezoek. Op zon- en feestdagen besteden ze extra aandacht aan hun uiterlijk; het haar wordt uitgebreid gekamd en gevlochten, ze dragen hun mooiste handgeweven omslagdoek die in de nek rechtopgezet wordt als een kraag en ze dragen extra rokken om nog voller en ronder te lijken. Daarnaast zijn de vele lagen stof praktisch omdat de luchtlaag tussen de rokken goed isoleert. Deze zelfde functie heeft de schors van de inheemse boomsoort *Queuña* die in het Andesgebergte voorkomt op een hoogte van 3500-5000 meter. De schors bestaat uit meerdere dunne lagen die de stam van de boom beschermen tegen de ijzige kou door de lucht tussen de lagen schors.

Oorspronkelijk strikte regels

De roklengte en -versiering verschilt per regio. Het meest opvallend is de geweven band, *golon*, die de rok aan de onder-

kant siert. In de regio Lares wordt de rok relatief kort, tot op de knie, gedragen. De zwarte bayeta is aan de onderkant afgezet met een breed geweven band, soms zo breed dat er maar weinig meer zichtbaar is van de zwarte stof. In het verleden was de golon rood/rood oranje van kleur. Tegenwoordig overheerst de rode kleur nog vaak, maar vooral de jonge vrouwen, op zoek naar een partner, leven zich volledig uit op de motieven en kleuren. Met als resultaat indrukwekkend geweven banden waarin vele felle kleuren verwerkt zijn in samengestelde geometrische figuren, maar ook dier- en mensfiguren en zelfs met de naam van de weefster. Interessant is dat veel hooglandindianen - en zeker de vrouwen - vaak niet kunnen schrijven wat betekent dat ze iemand gevraagd hebben hun naam op te schrijven om zo na te kunnen weven.

In de regio Pisac is de geweven band relatief smal; de geometrische felgekleurde patronen zijn fijn en gedetailleerd. Opvallend is de zwarte bayeta die rijk versierd is met geborduurde patronen. In de regio Ausangate en Chinchero is de band smal en eenvoudig van kleurgebruik. In de regio Santo Tomás, ten zuiden van de stad Cusco, heeft de rok een brede geappliqueerde rand.

Vroeger was de traditionele klederdracht strikt gebiedsgebonden en was het zelfs verboden om je te kleden in de dracht van een andere regio. De hooglandindianen kleedden zich uitsluitend in de kleuren en met de afgebeelde dieren, vogels en planten die kernmerkend waren voor hun directe leefomgeving. Tegenwoordig kopiëren en combineren vooral de jonge vrouwen volop de diverse kledingstijlen. De laatste jaren dragen de vrouwen in het bergdorp Huacahuasi bijvoorbeeld de rijk geborduurde rok kenmerkend voor de regio Pisac

Wasdag in Huacahuasi.

in combinatie met een breed geweven golon waarin ingewikkelde patronen verwerkt zijn. Op het hoofd dragen ze naast de typische *montera* ook de platte hoed, *lapha*, met een rand van felgekleurde bayeta. Het is dus moeilijk aan de hand van de kleding vast te stellen waar een vrouw vandaan komt.

Weven van de golon

De banden worden geweven op een eenvoudig heupweefgetouw. De kettingdraden zijn meestal licht van kleur. Oorspronkelijk werd een handgesponnen naturel schapenwollen draad gebruikt als kettingdraad. Tegenwoordig wordt er ook

Pollera ligt te drogen.

wel acryldraad voor de kettingopzet gebruikt. Aan de rand worden enkele draden opgezet in een contrasterende kleur of juist in de basiskleur van de rokband. In de regio Lares is dat rood/oranje. Voor de inslagdraad wordt acryl gebruikt die voor een mooi resultaat iets getwist wordt, maar niet te veel omdat deze anders niet mooi vult. Het patroon ontstaat doordat verschillende kleuren inslagdraad de kettingdraden volledig bedekken. Hierbij werkt de weefster meestal aan de achterkant van het weefwerk, zo wordt voorkomen dat de aanhechtdraden zichtbaar zijn. De zo gemaakte band is stevig en duurzaam.

Rijkversierde rokbanden in Lares.

De golones zijn vaak erg kleurrijk en geweven in geometrische, in ruitvorm opgebouwde, patronen. De ruitvorm wordt, soms met meerdere draden, in de hevels geregen. De hevel helpt de weefster de kettingdraden van boven naar beneden te bewegen. Door de hevels in een bepaalde volgorde op te nemen of te laten vallen, ontstaat de ruitvorm. De grootte van de ruit varieert. Oorspronkelijk zijn de geometrische patronen geïnspireerd op de landbouwterrassen die zo kenmerkend zijn voor het landschap in het Andesgebergte maar tegenwoordig wordt er volop gecombineerd en gespeeld, met fantastische resultaten!

Meer info

Lisette Verkerk in Peru. www.lisetteverkerk.nl

Het weven van een rokband.